

міський голова

вибори до органів місцевого самоврядування

14

А Б Е Т К А

для мерів

У всіх містах, селищах і селах України, окрім Києва, 31 жовтня 2010 року відбулися вибори до органів місцевого самоврядування. Про перші кроки новообраних посадовців та депутатів розмовляємо із завідувачем кафедри регіонального управління місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України, кандидатом наук із державного управління, доцентом Володимиром ВАКУЛЕНКОМ.

– В результаті виборів пришло багато нових людей, котрі не мають досвіду роботи на керівних посадах в органах державної влади та місцевого самоврядування. Володимире Миколайовичу, від яких управлінських помилок ви найперше застерегли б новообраних керівників?

– Найпоширеніша – звільнення у виконкомах, адже знайти інших кваліфікованих фахівців, особливо в управлінні чи відділі фінансів, економічного розвитку, соціальної політики, дуже складно. Тому до кадрового питання варто підходити дуже обережно, передусім звертати увагу на професійні якості працівника. Новий керівник має захопити професіоналів до роботи, налагодити з колективом доброзичливі стосунки.

Зазвичай також припускаються помилки, коли формують команду: часто випадкові й не обізнані з азами державного управління люди претендують на посади заступників міського голови. Якщо вони навіть мають лідерські якості й стратегічне мислення, все одно в процесі розподілу повноважень виникнуть непорозуміння, бо кожен тягнутиме коудру на себе. Часто це призводить до необгрунтованих рішень, негарездів у міському господарстві, навіть якщо досі воно працювало злагоджено.

Важливо знайти спільну мову з районними та обласними держав-

ними адміністраціями. Компромiс у подальшому дасть змогу вирішувати питання не лише населених пунктів, а й довколишніх територій.

Ще одна помилка, на якій хотілося б акцентувати, – нехтування взаємодією з громадськістю. Не слід дистанціюватися від виборців, як це часто буває. Обрана посадова особа з часом обов'язково усвідомить, що потрібно тісно співпрацювати з громадськими організаціями, органами самоорганізації населення, спілкуватися з представниками окремих груп населення та політичними партіями.

– Чи виправдовує себе практика, коли новообраний міський голова приходить із власною командою?

– Таке явище справді поширене, однак не завжди виправдане. Надмірна політизація місцевої влади, коли чиновники не стільки опікуються господарськими проблемами, скільки грають у політиків, не на користь місту. Якщо ознайомитися з документами, наприклад, із Концепцією підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб та службовців органів місцевого самоврядування й проектом Стратегії державної кадрової політики, то в них передусім наголошується на професійних навичках посадових осіб. Найслабші ланки – це села, селища, подекуди міста районного значення, бо їхній кадровий потенціал надзвичайно низький. А тому

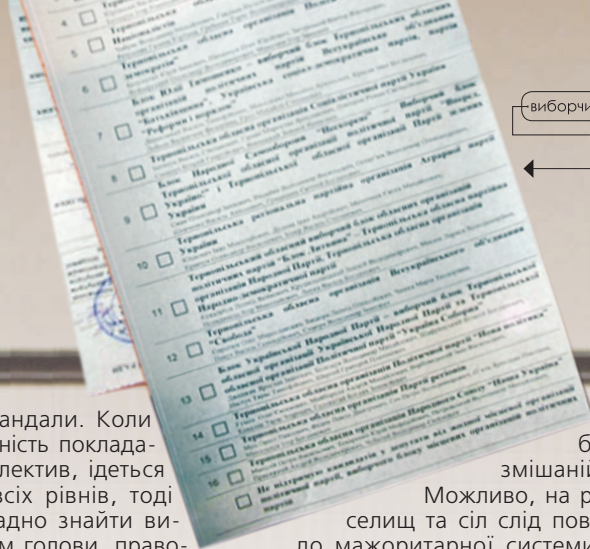
місцевих посадовців треба постійно консультувати та навчати.

– Якими мають бути перші кроки міського голови, що заступив на посаду?

– Насамперед слід досконало вивчити найнагальніші проблеми міста, ознайомитися зі стратегічними документами його розвитку, зокрема генеральним планом. Якщо напрацьовані документи не мають істотних вад, то кардинально їх змінювати не потрібно, хіба що внести певні корективи. Визначившись із планом дій, максимально налаштувати команду виконавчого комітету на ефективну роботу. І ще одне важливе зауваження: керівник мусить сам постійно навчатися й спонукати до цього підлеглих. До речі, нещодавно в нашій академії відкрили нову спеціальність «міське самоврядування», яка якнайкраще відповідає запитам керівників на місцях.

– Зворотним боком будь-якої державної посади є відповідальність. Володимире Миколайовичу, нагадайте, будь ласка, новообраним керівникам про різновиди контролю за їхньою діяльністю.

– Вибірні посадовці підзвітні, підконтрольні й відповідальні найперше перед територіальною громадою, котра їх обрала. Контроль може здійснюватися в різні способи, наприклад, через інформування на-

виборчий бюлетень

селення, запити громадян, на які необхідно відповідати, через співпрацю з органами самоорганізації населення, громадськими організаціями. Голови територіальних громад мають постійно звітувати перед місцевими радами, виконувати їхні рішення, співпрацювати з депутатами задля розвитку громади.

Місцеві держадміністрації контролюють дотримання посадовими особами місцевого самоврядування Конституції та законів України, виконання делегованих державою повноважень, зокрема, у сфері освіти, охорони здоров'я, своєчасності оплати праці, забезпечення видатків за іншими захищеними статтями тощо. У новому Бюджетному кодексі досить чітко вписано межі відповідальності за невиконання фінансових зобов'язань. Якщо посадовець не дотримується законів України й Конституції, настає адміністративна чи кримінальна відповідальність. Органи місцевого самоврядування та посадові особи, завдавши шкоди своїми рішеннями, несуть відповідальність перед місцевими підприємствами (юридичними та фізичними особами).

– Міським головам, очевидно, не слід забувати, що їхні повноваження можуть бути припинені достроково.

– Так, законодавство передбачає декілька механізмів. Перший, коли дві третини депутатів міської ради висловлюють недовіру посадовцеві. Тоді він має або реабілітуватися, або піти у відставку. Другий, коли за недовіру голосує населення на місцевому референдумі. Звісно, державні органи влади також мають право зробити подання щодо припинення повноважень міського, сільського чи селищного голови. Наприклад, у разі припинення громадянства, визнання судом недієздатним, набрання сили обвинувальним вироком, порушення посадовцем законів та Конституції України.

– Чим, на ваш погляд, викликані численні скандали з місцевими головами, які буцімто масово беруть хабарі за розподіл земель? Невже вони насправді мають настільки великі повноваження, щоб одноосібно вирішувати такі питання?

– Справа в тому, що голови підписують рішення, які ухвалюють ради. Проте часто ці питання самі голови й подають на розгляд, тобто «проштовхують» їх. Ось тому й ви-

никають скандали. Коли відповідальність покладається на колектив, ідеться про ради всіх рівнів, тоді досить складно знайти винного. Окрім голови, правоохоронні органи звертають увагу на комітети із землеустрою та земельних відносин, управління комунальним майном, намагаючись довести, що їхні представники порушили закон. На мою думку, слід законодавчо посилити колективну відповідальність, тоді депутатський корпус краще обговорюватиме кожне питання, що виноситься в сесійну залу.

– Як загалом ви оцінюєте законодавчу базу, на якій нині ґрунтується місцеве самоврядування?

– У ній чимало прогалин, суперечностей. Наприклад, давно назріла потреба укрупнення територіальних громад, адже кількість населення, особливо сільського, стрімко зменшується: є села, де мешкає по 50–60 людей, переважно похилого віку, активність яких дуже низька. Оскільки вже склалися об'єктивні передумови для адміністративно-територіальної реформи, думаю, що до цього питання обов'язково повернуться після виборів. Немає іншого виходу, як зміцнювати економічний потенціал громад.

Уже зроблено певні кроки з удосконалення міжбюджетних відносин. На мій погляд, слід було б залишити в Податковому кодексі більше можливостей для запровадження місцевих зборів і податків, бо нині це дуже жорстко регламентовано. Податок на нерухомість, який пропонується зробити місцевим, принесе додаткові кошти до міських бюджетів, однак сільські не отримають фактично нічого: база оподаткування надто вузька, передбачено багато винятків.

Потребує вдосконалення законодавство щодо випуску облігацій місцевої позики, розмежування земель у межах населених пунктів на комунальні й державні. Бракує дієвих механізмів стимулювання економічного розвитку територій, наприклад, щодо ширшого запровадження концесійних відносин, залучення недержавних неприбуткових організацій до виконання завдань органів місцевого самоврядування.

Безумовно, в майбутньому потрібно переглянути законодавство

про вибори на змішаній основі.

Можливо, на рівні міст, селищ та сіл слід повернутися до мажоритарної системи, на районному рівні – залишити змішану модель, а за пропорційною, хоча вона є найпрогресивнішою, обирати тільки депутатів обласних рад, які ухвалюють стратегічні рішення з розвитку регіону. Перш ніж цілком перейти на пропорційну систему, маємо досягти високого рівня демократії. Цього ми й прагнемо.

Розпитував Юрій ПОТАШНИЙ.

Сказано!

Президент України Віктор ЯНУКОВИЧ

перекоаний, що виборча система в Україні має бути змінена. Про це глава держави заявив у Парижі 8 жовтня під час зустрічі з президентом Франції.

– Дуже шкідливо, що вибори в Україні відбуваються майже кожен рік. Це шкідливий чинник для людей, це неспокій... Людям це вже набридло, – зазначив Віктор Янукович. – Я хочу впорядкувати всі вибори. Щоб вибори до Верховної Ради та президентські відбувалися в один рік. Обов'язково. Тільки були б рознесені в часі, наприклад, на півроку.

Щодо місцевих виборів, зауважив глава держави, то термін їх проведення, вочевидь, істотно не впливає на політичний стан країни.

Президент України висловив переконання, що пропорційна виборча система, за якою відбуваються вибори до Верховної Ради, віддалила політиків від громадян і тому не відповідає побажанням виборців. «Як мінімум, треба повертатися до змішаної системи, або, можливо, повністю до мажоритарної», – вважає Віктор Янукович.